

Щодо загальних рекомендацій по попередженню негативного впливу ЗМІ на соціалізацію, то батькам необхідно: 1) обмежувати час користування ЗМІ, 2) залучати дитину до активної діяльності і створювати для неї розвиваюче середовище, 3) знаходитися поряд із дитиною, під час користування ЗМІ, або періодично здійснювати батьківський контроль, 4) навчити дитину критично ставитися до інформації, наданої ЗМІ. Критичне ставлення до повідомлень ЗМІ можливе за умови розвинутого критичного мислення у дитини чи підлітка, що є темою подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. McLuhan M. Understanding Media: The Extensions of Man. – N.Y.: McGraw Hill, 1964.
2. Днепров А.Г. Защита детей от компьютерных опасностей / А.Г. Днепров. – СПб.: Питер, 2008. – 192с.
3. Пацлаф Р. Застывший взгляд / Райнер Пацлаф. – М.: Изд-во Evidentis, 2003. – 224с.
4. Дафна Л. Влияние телевидения на развитие детей / Лемиш Дафна. – М.: Поколение, 2007. – 304с.
5. Dave Grossman. Stop Teaching Our Kids to Kill : A Call to Action Against TV, Movie and Video Game Violence/ Dave Grossman, David Grossman, Gloria De Gaetano. – Crown Publishers, 1999. – 208 p.
6. Ward S. Detecting abnormal auditory behaviours in infancy: the relationship between such behaviours and linguistic development. British J. of Comm. - 1984. - Vol. 19. – P. 237-251.

УДК 378.881

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-СОЦІОЛОГІВ ЗАСОБАМИ ФАКУЛЬТАТИВУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Шумських І.А., ст. викладач

Макіївський економіко-гуманітарний інститут

У статті проаналізовано місце та роль факультативного курсу з англійської мови для студентів-соціологів у системі фахової підготовки студентів.

Ключові слова: соціологічна та соціокультурна компетенція, міжкультурна комунікація, ціннісні орієнтації студентів-соціологів.

Шумских И.А. ФОРМИРОВАНИЕ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ-СОЦИОЛОГОВ СРЕДСТВАМИ ФАКУЛЬТАТИВА ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ / Макеевский экономико-гуманитарный институт, Украина.

В статье приведен анализ места и роли факультативного курса по английскому языку для студентов-социологов в системе профессиональной подготовки студентов.

Ключевые слова: социологическая и социокультурная компетенция, межкультурная коммуникация, ценностные ориентации студентов-социологов.

Shumskikh I. FORMATION OF THE FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE OF STUDENTS-SOCIOLOGISTS BY MEANS OF THE ENGLISH OPTIONAL CLASS / Makiyivka Institute of Economics and Humanities, Ukraine.

The article analyses the place and role of the English optional class for students-sociologists.

Key words: sociological and sociocultural competence, communication among cultures, value orientation of students-sociologists.

Актуальність проблеми: Стрімке входження до світової спільноти, інтеграційні процеси в політиці, економіці, культурі, ідеології актуалізують проблему міжкультурного спілкування. У сучасних умовах зростає роль інформації на всіх рівнях і у всіх сферах суспільного розвитку. Володіння іноземними мовами – необхідна умова професіоналізму фахівця, що дозволяє працювати з інформацією, а також спілкуватися з колегами по професії в різних країнах. Входження України в Болонський процес і участь в європейському ринку праці можливо тоді, коли майбутні фахівці отримають достатню підготовку з іноземної мови. Посилюються вимоги до фахівців, зокрема до їхнього рівня володіння іноземними мовами. Навчання іноземних мов розглядається як пріоритетне, що зумовлене розширенням міжнародних зв'язків України, інтернаціоналізацією всіх сфер суспільного життя. У деяких європейських країнах поширений «Європейський мовний портфель» – лінгвістичний паспорт, що є в кожного

випускника і свідчить про рівень його знання іноземних мов, пред'являється під час вступу на роботу. Рада Європи вважає, що такий документ повинен бути в кожного європейського громадянина (загальноєвропейська конвенція 1998 року).

Аналіз останніх досліджень і публікацій: питання професійно-орієнтованого навчання іноземних мов розглядалися в дослідженнях М.В.Ляховицького, С.О.Китаєвої, С.А.Проценко. Сучасна система освіти вимагає розширення інформаційного поля. З появою мережі Інтернет, комп'ютерних технологій з'явилися можливості користування базами даних наукових і інформаційних центрів по всьому світу, інформацією на сайтах різних установ. Комп'ютерні технології навчання іноземних мов можуть принципово змінити методи роботи, її результати. Використання комп'ютерних технологій навчання у викладанні іноземних мов розглянуте в працях К.І.Саломатова, М.В.Ляховицького та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми: У статті зроблена спроба показати, яким чином в умовах існуючого розриву між I рівнем навчання (студент 2 курсу) і II рівнем навчання (спеціаліст з неповною вищою освітою), факультативний курс сприяє розвитку комунікативних здібностей студентів, готує до міжособистісної та міжкультурної взаємодії і співробітництва і в Україні, і на міжнародному рівні; розвиває ціннісні орієнтації засобами включення студентів-соціологів у діалог культур; сприяє формуванню потреби в саморозвитку і самореалізації студентів з високим рівнем мотивації.

Формулювання цілей: розробка основних положень програми факультативного курсу з англійської мови для студентів-соціологів.

Викладення основного матеріалу дослідження: англійська мова стає загальноновизнаним засобом міжкультурної комунікації, ефективним важелем розвитку освітнього і культурного потенціалу, інтелектуальних і особистих здібностей студентів.

У нашій статті ми робимо акцент на формуванні в студентів-соціологів іншомовної компетенції, яка виступає критерієм успішності оволодіння іноземною мовою, за допомогою факультативних занять з англійської мови. Зміст і технологія навчального процесу на факультативних заняттях повинні відображати цілі і завдання підготовки фахівця з урахуванням специфіки його майбутньої професійної діяльності. Головним завданням факультативного курсу є розвиток у студентів-соціологів уміння читати і перекладати оригінальну літературу за фахом і спілкуватися в рамках професійної тематики. Здійснюється відбір текстового матеріалу (з урахуванням спеціальної лексики), що враховує професійну орієнтацію студентів. Під спеціальною лексикою розуміються терміни і термінологічні єдності, специфічні штампи і кліше, що характеризують діловий стиль мовлення в професійній діяльності. Спеціальний орієнтований відбір навчальних текстів є найважливішою передумовою підвищеної зацікавленості студентів-соціологів у вивченні іноземної мови. При визначенні тематики текстів урахується мотивація навчання. На думку І.О.Зимньої, навчання, яке не має мотивації, позбавлене психологічного змісту [2]. Переклад текстів стає не тільки метою, але й засобом навчання. Завдяки йому здійснюється перевірка розуміння студентами іноземної мови. Постійно займаючись практикою перекладу, студенти-соціологи підвищують рівень мовної та мовленнєвої культури, збагачують професійний словниковий запас. Навчання англійської мови здійснюється цілеспрямовано з орієнтацією на виконання задач професійної діяльності. Для полегшення перекладу оригінальних соціологічних текстів студентам пропонуються такі програми: PROMT, Dictionary Editor, Promt X, PROMTE, PROMT Plug-In for Acrobat, Acrobat Reader, Electronic Dictionary, Longman Writing Coach. Тематика текстів включає матеріал, який вивчається студентами на заняттях із соціології, політичної соціології, соціології сім'ї, соціальної роботи, економічної соціології, соціальної статистики, соціальної антропології (Marriage and Family Changes – Adult Socialization; Stratification: the Political Dimension; Economic and Political Inequality: How Closely Related? Social and Economic Sociology; Social Work – Three Main Categories; Globalization in a Number of Human Activities, The Sociological Imagination etc.)

Значне місце у викладанні факультативного курсу для студентів-соціологів займає лінгвокраїнознавство. Без знань реалій, пов'язаних з економікою, культурою, історією, без урахування соціокультурних і політичних традицій неможливі ані адекватний переклад, ані повноцінна міжкультурна комунікація. Основними принципами, на яких базується побудова факультативного курсу для соціологів, є усвідомлення мети і способів її досягнення; взаємозв'язок видів мовної та мовленнєвої діяльності; максимальна комунікативність тренувальних вправ; попередження помилок за рахунок правильної послідовності завдань. Одним із шляхів розвитку творчої і самоосвітньої діяльності нами вибрані країнознавчий та соціокультурний підходи в навчанні (Ю.І.Пасов, Л.В.Гарська) [1, 5]. До програми включені автентичні тексти з основних розділів соціології з метою розвитку навичок пошукового і вивчаючого читання та перекладу оригінальних матеріалів з соціологічної тематики, реферованого викладу текстів, накопичення словникового запасу, необхідного для читання і узагальнення на професійні теми. Міжпредметні зв'язки є суттєвими, тому що взаємозв'язок предметів впливає із завдань комплексного підходу до навчання. Отже, доцільно використовувати знання однієї науки під час навчання інших для розвитку розумових здібностей тих, хто навчається. Під час пояснення нового матеріалу доцільно залучати відомості з інших предметів, спиратися на них.

Невід'ємною частиною факультативного курсу є удосконалення граматичної компетенції у тому обсязі, який необхідний для читання і розуміння спеціальної наукової літератури, у тому числі газетних і журнальних статей, для проведення усної бесіди на професійні теми. Відібраний граматичний матеріал ставить за мету допомогти студентам оволодіти граматичними явищами, з якими доводиться найчастіше стикатися при перекладі текстів за фахом. Аналіз показав, що найбільш складним для студентів-соціологів є переклад дієслів у пасивній формі, інфінітива і інфінітивних зворотів, переклад дієприкметників і дієприкметникових зворотів, форм умовного способу, переклад емфатичних конструкцій, модальних і герундіальних конструкцій. Різноманітні практичні завдання допомагають студентам-соціологам вживати ту чи іншу граматичну структуру в певній ситуації і спрямовані на розвиток умінь варіювати граматичні явища під час оформлення своїх думок у процесі усної та письмової комунікації. Вправи, які використовуються, мають на меті розвивати уміння застосовувати знання в практиці мовної діяльності, розвивати мовленнєві навички. Основу методичного забезпечення факультативного курсу складає сукупність навчальних посібників за фахом, збірники текстів, методичних вказівок, комплекс навчальних матеріалів з використанням CD-ROM. Остаточо ми можемо узагальнити таку мету та завдання факультативного курсу з англійської мови для студентів-соціологів старших курсів:

Метою факультативного курсу є:

- навчання студентів володіння термінологічним апаратом професійно-орієнтованої мови;
- навчання основ перекладу текстів соціологічної спрямованості;
- навчання анутовання та реферування на основі автентичних джерел з урахуванням особливостей культури народу країн, мова яких вивчається, тобто з використанням лінгвокраїнознавчої інформації;
- активізація діяльності студентів у вирішенні лексичних та граматичних проблем.

Завдання факультативного курсу:

- розвивати загальні навички мовленнєвої компетенції студентів-соціологів для успішної комунікації англійською мовою у сфері побутового спілкування;
- навчати практичного володіння розмовно-побутовою та науковою мовою для активного використання англійської мови в повсякденному, і в професійному спілкуванні;
- вміти аналізувати різні етапи тексту зі спеціальності;
- виділяти лексичні та граматичні труднощі перекладу текстів соціологічної спрямованості;
- навчати перекладати професійний текст, вміти робити повний письмовий, реферативний або анотаційний переклад;
- поширювати світогляд студентів, підвищувати рівень їхньої загальної культури;
- розвивати вміння встановлювати та підтримувати контакт із співрозмовником.

Форма занять:

- аудиторні групові заняття під керівництвом викладача;
- самостійна робота;
- індивідуальні консультації.

Формою контролю знань студентів є залік, який проводиться наприкінці факультативного курсу.

Отже, після закінчення навчання на факультативному курсі студенти-соціологи мають нагоду отримати прямий доступ до інших культур, підвищити особисту конкурентоспроможність у світі бізнесу, користуватися сучасними телекомунікаційними технологіями, врешті-решт, для власного задоволення, щоб вміти спілкуватися зі своїми зарубіжними партнерами не тільки на побутові, але й на професійні теми.

Нижче наведено фрагмент робочої програми факультативу з англійської мови для студентів-соціологів.

№ п\п	Лексичний матеріал	Граматичний матеріал	Кількість годин
Unit 1	Identity: What Makes <i>You</i> ? Appearance. Character. Beauty. Intellectual Ability. Attitudes Towards Life. Attitudes Towards Other People.	Nouns. Classification of Nouns. Exceptions to the Rule. Types of Pronouns. The Verb – to be. Personal Questions. Articles. Use and Non-use of Articles.	10
Unit 2	Let's Celebrate! New Year Celebration. Around the World. Christmas. Happy Easter!	Types and Place of Prepositions. Adjectives/Adverbs. Their Place in the Sentence. Degrees of Comparison. Comparative Structures.	6
Unit 3	Social Change: the Evolutionary Models. The Theory of Evolution.	Simple Tenses of the Verb: Present, Past, Future.	

	Marriage and Adult Socialization. The Political Dimension.	Time Phrases Often Used in the Past: at, in, on, ago. Possessives.	10
Unit 4	Cross-national Sociology. Globalization in a Number of Human Activities. Economic and Political Inequality: How Closely Related?	Continuous Tenses. Present Continuous and Present Simple. Present Continuous for Future Arrangements. Past Simple and Continuous (used to). Perfect Tenses (Present, Past, Future).	10
Unit 5	Social Work: Three Main Categories. The Sociological Scene. Social and Economic Sociology; Social Work. Customs and Traditions. Communication and Language. What Difference Does It Make?	Modal Verbs and Their Equivalents (should, shouldn't, can, can't, have to, don't have to etc.). Types of Questions.	10
Unit 6	Introduction to the History and Contemporary State of Ukrainian Sociology. Development of Sociology in Ukraine.	The Passive. Reported Speech.	10
Unit 7	Designing a Resume. Choosing a Profession. Applying for a Job. Business Contacts. Writing Letters. Telephone Conversations.	Conditional Sentences. Defining Relative Clauses. Gerund. Infinitive. Participle I, II.	8

Висновки з цього дослідження і перспективи: новизна програми полягає в розробці курсу, орієнтованого на:

- взаємозв'язок і взаємообумовленість поглибленого вивчення англійської мови з соціокультурним розвитком студентів;
- формування іншомовної компетенції у випускників вузів, готових здійснювати професійну діяльність в умовах нового полімовного простору;
- використання нової соціологічної і соціокультурної тематики занять;
- практичне застосування в навчальному процесі сучасних технічних засобів навчання (мультимедійні програми, Інтернет, відеокурси).

Передбачуваним результатом є самостійне застосування знань, умінь і навичок з англійської мови для обміну і отримання інформації на основі взаємозв'язку поглибленого вивчення англійської мови з соціокультурним розвитком студентів-соціологів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гарская Л.В. Социокультурный аспект коммуникации: Этнолингвистическая и лингводидактическая проблемы: www.vestnik.vsu.ru.
2. Зимняя И.А. Педагогическая психология / И.Зимняя. – М.: Логос, 2002. – 383 с.
3. Комп'ютерно орієнтовані системи навчання / М.І.Жолдак – Вип. 2 - Нац. пед. університет ім. М.П.Драгоманова. – К.: Вид-во університету, 2000. – 326 с.
4. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е.Пассов. – М: Просвещение, 1991. – 223 с.
5. Farley J.E. Sociology/ Farley J.E. - USA, 1997. – 680 p.
6. A New Dictionary of Sociology/ Ed. by G.D. Mitchell, 1979. – 576 p.